

AKTUELL LAGSTIFTNING

Baskurs – Missbruks- och
beroendefrågor
den 26 november 2010



Berörda lagar – en översikt

- Hälsa- och sjukvårdslagen (1982:763) **HSL**
- Socialtjänstlagen (2001:453), **SoL**
- Lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, **LVM**
- Förvaltningslagen (1986:223), **FL**
- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), **OSL**



Hälso- och sjukvårdslagen

Hälso- och sjukvård enligt lagen,

- åtgärder för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador.
- sjuktransporter
- avlidna



Hälsa- och sjukvårdens mål

- God hälsa, lika villkor och med respekt för den enskildes värdighet
- Prioritering efter behov – störst behov ska ha företräde



God vård

- Kvalitet, tillgänglighet, respekt, kontinuitet, säkerhet
- Olika insatser ska samordnas
- Den som söker vård ska ges en medicinsk bedömning



Vem har ansvar för hälso-och sjukvården

- Landstinget har ansvar för de som är bosatta inom dess område
- Kommunen i vissa fall: särskilda boenden för äldre och funktionshindrade, hemsjukvård, daglig verksamhet enl. SoL – *dock enbart upp till sköterskenivå*



Socialtjänstlagen

- Helhetssyn
- Målinriktad ramlag med rättighetsinslag
- Vistelseprincip
- Grundläggande värderingar
 - *demokrati*
 - *jämlikhet*
 - *solidaritet*
 - *trygghet*
 - *barnperspektiv (varje människa under 18 år)*



Socialtjänstlagen

- Vägledande principer
 - *Frivillighet och självbestämmande*
 - *Kontinuitetsprincipen*
 - *Normaliseringsprincipen*
 - *Flexibilitet*
 - *Närhetsprincipen*
 - *Valfrihet*
 - *Det förebyggande perspektivet*
 - *Individens eget ansvar*



Socialtjänstlagen

- Ingen grupps behov ska vara starkare skyddat än andras
men...
- SoL lyfter fram vissa grupper:
 - *barn och unga (inklusive familjer genom samarbetssamtal och familjerådgivning),*
 - *äldre människor,*
 - *människor med funktionsnedsättningar,*
 - *missbrukare,*
 - *personer som vårdar eller stödjer närstående, och*
 - *brottsoffer*



Socialtjänstlagen

- **Rätten till bistånd**
 - *Skälig levnadsnivå*
 - *Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt*
1. För sin försörjning (försörjningsstöd)
 2. För sin livsföring i övrigt
- Processbehörig från 15 års ålder
 - Förvaltningsbesvär



Socialtjänstlagen

- Anmälningsskyldighet om missförhållanden som rör barn
 - *Uppmaning till alla*
 - *Skyldighet för vissa*
 - *Bestämmelsen har varit föremål för översyn, barnskyddsutredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet*
- Anmälningsskyldighet om missförhållanden i omsorgerna om äldre och personer med funktionsnedsättningar (Lex Sarah)
 - *Förändringar träder i kraft 1 juli 2011, bl.a. utökas anmälningsskyldigheten till hela socialtjänsten*



Socialtjänstlagen

- Regler om handläggning av ärenden m.m., bl.a.
 - utredningsskyldighet
 - dokumentationsskyldighet
 - gallringsplikt



Inleda utredning

11 kap. 1 § SoL

Socialnämnden skall utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.



5 kap. 9 § SoL

Socialnämnden skall aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.



Ansvarsfördelning frivilliga insatser till missbrukare

LANDSTING

HSL – ramlag, skyldighetslag

- God vård, rehabilitering, habilitering och hjälpmedel
- God hälsa, vård på lika villkor
- Den enskildes behov, prioritera den som har störst behov

KOMMUN

SoL – ramlag, rättighetslag

- Bistånd till försörjning och livsföring i övrigt
- Skälig levnadsnivå
- Den enskildes behov, kommunens yttersta ansvar



När är LVM tillämplig?

- **Tvångsvård skall beslutas om,**
 1. någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,
 2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen ([2001:453](#)) eller på något annat sätt, och
 3. han eller hon till följd av missbruket
 - a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,
 - b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
 - c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Om någon för kortare tid ges vård med stöd av lagen ([1991:1128](#)) om psykiatrisk tvångsvård hindrar detta inte ett beslut om tvångsvård enligt denna lag.



Generalindikation

- Typ av missbruk; alkohol, narkotika, flyktiga lösningsmedel
- Fortgående missbruk
- Är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk
- Vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen ([2001:453](#)) eller på något annat sätt



Specialindikationer

- Utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara
- Löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv
- Kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående



Skyldigheter enligt LVM

- Anmälningsplikt
- Uppgiftsskyldighet



Omedelbart omhändertagande

1. Om det är sannolikt att den enskilde kan beredas vård med stöd av LVM, och
 2. Rättens beslut om vård inte kan avvaktas på grund av att missbrukaren kan antas få sitt hälsotillstånd allvarligt försämrat, om han eller hon inte får omedelbar vård, eller på grund av att det finns en överhängande risk för att missbrukaren till följd av sitt tillstånd kommer att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.
- Beslut; socialnämnden, ordföranden eller annan ledamot
 - Förvaltningsrätten fastställer eller upphäver



Annann lagstiftning?

- Ålder; LVU/LVM?
- Psykiskt tillstånd; LPT/LVM?



Processen i förvaltnings- och kammarrätt

- Skriftlig process- huvudregel i förvaltningsrätten, men.....



Forts.

- I mål om beredande av tvångsvård ska förvaltningsrätten och kammarrätten hålla muntlig förhandling, om detta inte är uppenbart obehövligt. I andra mål enligt denna lag prövar rätten om det finns skäl att hålla muntlig förhandling.
- Om någon part begär muntlig förhandling, skall sådan hållas. Parterna skall upplysas om sin rätt att begära muntlig förhandling.



Vårdens upphörande?

- Tvångsvården skall upphöra så snart syftet med vården är uppnått och senast när vården har pågått i sex månader (vårdtid). Vården upphör genom beslut om utskrivning.



Viktiga tidsfrister

- Omedelbart omhändertagande; 15, 17, 18 a §§ LVM
- Beredande av vård; 18, 38, 12 §§ LVM
- Och 37 § LVM: Mål och ärenden enligt denna lag ska handläggas skyndsamt!



Förvaltningslagen (1986:223)

- Basregler för handläggning av ärenden och kontakter med allmänheten
- Serviceskyldighet
- Samverkan mellan myndigheter
- Jäv



FL forts

- Allmänna krav på handläggning (enkelt, snabbt och billigt)
- Särskilda krav på handläggning (dokumentation, kommunikering, motivering m.m.)
- Överklagande och andra rättelsemöjligheter



Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) OSL



Vad är sekretess?

Förbud att röja uppgift vare sig det sker muntligt eller genom att allmän handling lämnas ut eller det sker på annat sätt (3 kap. 1 § OSL)



För vem gäller sekretessen

Myndighet där uppgiften är sekretessbelagd samt person som på grund av anställning eller uppdrag hos myndigheten, tjänsteplikt eller på annan liknande grund för det allmännas räkning deltar eller har deltagit i myndighetens verksamhet och därvid har fått kännedom om uppgiften.

Dvs. INTE tillfälliga besökare som hantverkare m.fl.

Sekretess gäller även **mellan myndigheter** och i vissa fall mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet.



Sekretessens styrka

- **Stark sekretess** innebär att uppgiften får röjas om ***det står klart*** att det kan ske utan men får den enskilde eller närstående till denne (HR sekretess)
- **Svag sekretess** innebär att sekretess gäller endast ***om det kan antas*** att den som uppgiften eller närstående till denne lider men om uppgiften lämnas ut (HR offentlighet)



Sekretess inom socialtjänsten

Stark sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilda personliga förhållanden
(26 kap. 1 § OSL)



Sekretess inom hälso- och sjukvård

- **Stark sekretess** gäller inom hälso- och sjukvården för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden (25 kap. 1 § OSL)
- Sekretess gäller dock ej viss beslut om tvångsvård



Undantag från sekretess

- Bedömning av risken för men
- Samtycke
- Nödvändigt uppgiftslämnande
- Lagstadgad uppgiftsskyldighet
- När OSL medger att uppgiften får lämnas
- Generalklausulen (10 kap. 27 § OSL)



Samverkan mellan SoL - HSL

Uppgifter kan lämnas mellan SoL – HSL
beträffande den som;

- inte fyllt 18 år,
- fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller
- vårdas enligt LPT eller LRV

om det behövs för att ge den enskilde
nödvändig vård, behandling eller annat stöd.

(25 kap. 12 § och 26 kap. 9 § OSL)



Polisanmälan

Sekretess hindrar inte att uppgift som angår misstanke om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år lämnas till polis eller åklagare

(10 kap. 23 § OSL)



Serviceskyldighet

En myndighet skall på begäran av en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång
(6 kap. 5 § OSL)

